

Eesti finantsturu ülevaade 2017

Finantsinspeksioon

Sakala 4
15030 Tallinn
Telefon: + 372 668 0500
Faks: + 372 668 0501
E-post: info@fi.ee
Veebileht: www.fi.ee

Ülevaade põhineb Finantsinspeksiooni järelevalve alla kuuluvate turuosaliste esitatud andmetel.

Sisukord

Krediidasutused	4
Investeerimisühingud	6
Fondivalitsejad	8
Investeerimis- ja pensionifondid	10
Elukindlustusandjad	12
Kahjukindlustusandjad	14
Makseasutused	16
Krediidiandjad ja -vahendajad	18
Kindlustusmaaklerid	20
Väärtpaberiturg	22

Krediidiasutused

Peamised arengusuunad

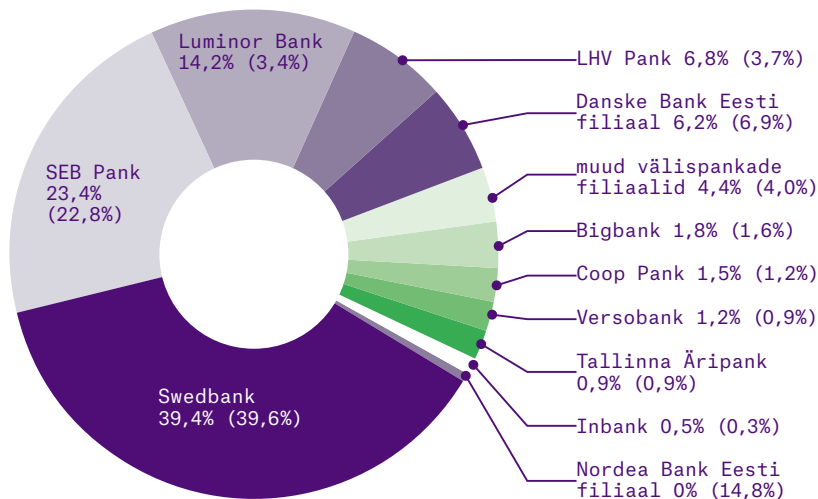
- Aasta lõpu seisuga tegutses Eestis 17 krediidiasutust, millest kaheksa olid välismaiste krediidiasutuste filiaalid.
- Eestis tegutsevate krediidiasutuste aastane laenukasv oli 2,1%. Ilma ühekordsete ümberkorraldusteta turuosaliste konsolideerimisgrupis oleks laenude kasv olnud 6,8%. Mittefinantssektori ettevõtetele antud laenude kasv moodustas 6,6% ja kodumajapidamiste oma 6,7%. Ettevõtete laenukasv aastaga aeglustus ning majapidamiste oma kiirenes.
- Hoiuste maht kasvas 4,5% ning laenude ja hoiuste suhtarv paranes 107%ni.
- Laenukasvu toetab hea majanduskeskkond, madal tööpuudus, tõusvad palgad ja madalad intressid. Hoolimata suhteliselt kiirest laenukasvust on krediidiasutused laenude väljastamisel jätkuvalt konservatiivsed.
- Pikaajaliste ehk üle 90 päeva viivises olevate laenude osakaal langes 0,8%ni, viimati oli see näitaja alla ühe protsendi kümme aastat tagasi. Viivislaenude vähenemine on olnud laiapõhjaline, hõlmates enamikku majandussektoreid ja panku.
- Mitteresidentidest klientide hoiuste osakaal vähenes aastaga 12,7%lt 11,7%ni.
- Vaatamata madalatele intressimääradele ja jätkuvalt negatiivsele euriborile, on krediidiasutused hästi toime tulnud ning suutnud säilitada intressitulu ja kasumlikkust.
- Pankade omakapitali tootlikkus vähenes aastaga 11,9%lt 10,3%ni, seda peamiselt suurenenud omakapitali tõttu.
- Pangandussektori likviidsus ja kapitaliseeritus on püsinud tugev. Ligikaudu veerand krediidiasutuste varadest on likviidsed ning likviidsusnormatiivi ületatakse piisava varuga. Eesti pankadel on riskide katteks piisavalt vahendeid ja nende kapitaliseerituse näitajad on Euroopas ühed tugevamad.

Hinnang riskidele

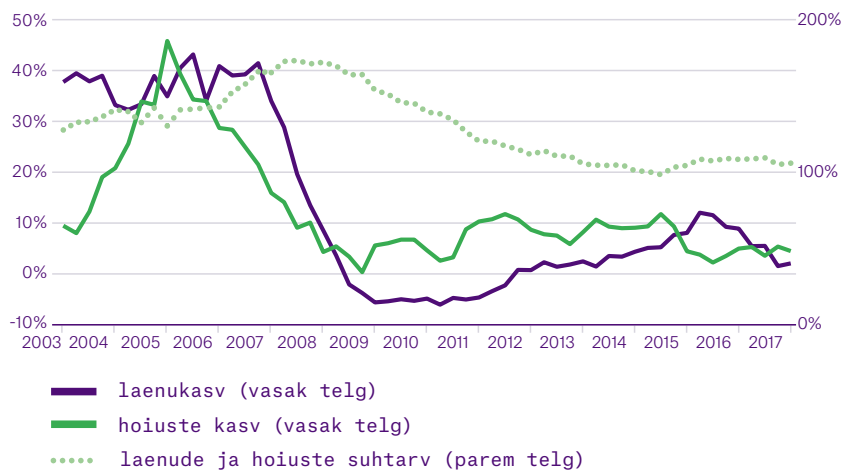
Eestis tegutsevate pankade peamine risk on seotud Rootsi kinnisvarasektoriga. Rootsi kinnisvarahinnad hakkasid 2017. aastal langema ning seetõttu ei saa välistada edasisi korrektsioone. Rootsi kinnisvarasektoriga seonduvate riskide realiseerumisel võib selle mõju kanduda ka Eesti pangandusturule. Samas peaks riskide kandumist üle piiri kindlasti vähendama Eesti krediidiasutuste piisavalt suured kapitali- ja likviidsuspuhvid.

Krediidiasutuste laenukasv on suhteliselt kiire, mida toetab soodne majanduskeskkond. Majanduskasvu aeglustudes võib laenukvaliteet halvenema hakata ning seetõttu on oluline, et krediidiasutused hoiaksid laenude väljastamisel senist konservatiivset joont ja säilitaksid piisavad kapitalipuhvid.

Seoses mahukate uute õigusnormide ja panganduse digitaliseeritusega on suurenenud ka vastavusrisk ning tehnoloogilised riskid. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise ning rahvusvaheliste finants sanktsioonide täitmise valdkonnas eksisteerivad riskid on pigem vähenemas.

Krediitiasutuste turujaotus varade mahu järgi 2017. aasta lõpus (sulgudes 2016. aasta lõpp)

Laenude ja hoiuste jäägi aastakasv ning laenude ja hoiuste suhtarv

Turuosaliste arv

↑ 17

2016: 16

Varade maht

↑ 25,3 mld €

2016: 24,5 mld €

Aastane laenujäägi kasv

↓ 2,1%

2016: 9,0%

Aastane hoiuste mahu kasv

↓ 4,5%

2016: 5,0%

Omakapitali tootlikkus

↓ 10,3%

2016: 11,9%

Esimese taseme põhiomavahendite suhtarv

↓ 30,1%

2016: 34,6%

Investeerimisühingud

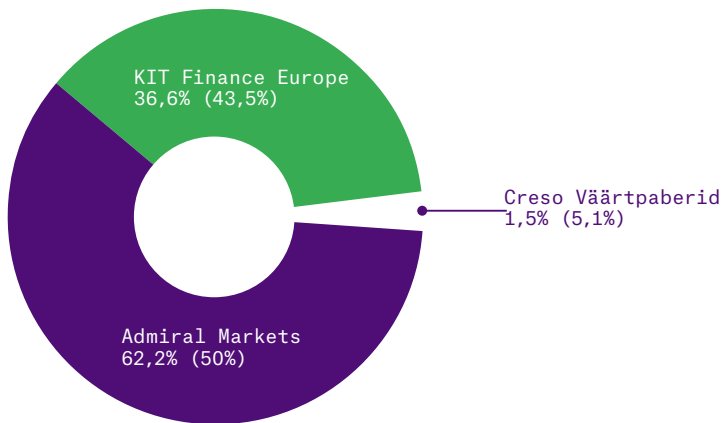
Peamised arengusuunad

- 2017. aasta lõpus tegutses Eestis kolm investeerimisühingut. Eestis ei olnud ühtegi välismaa investeerimisühingu filiaali.
- Investeerimisühingute sektori likviidsed vahendid, nagu likviidsed võlakirjad ning hoiused pankades ja finantsasutustes, moodustasid investeerimisühingute varadest 75%.
- Investeerimisühingud omasid aasta lõpu seisuga märkimisväärses mahus tururiskipositsioone. Tururisk tulenes peamiselt bilansivälistest positsioonidest, sh tuletisinstrumentidest. Bilansiväliste tuletisinstrumentide maht oli võrdne 238 miljoni euroga ehk ületas peaaegu viiekordselt bilansimahtu.
- Klientide varade maht, mida Eesti investeerimisühingud haldavad, oli 0,9 miljardit eurot. Tulenevalt sellest, et investeerimisühingud tegutsevad enamasti piiriüleselt, kuulus valdav enamik klientide varadest mitteresidendist klientidele.
- Investeerimisühingute kasumlikkus püsis sarnaselt eelneva aastaga ka 2017. aastal suhteliselt kõrge. Investeerimisühingud teenisid kokku 6,1 miljonit eurot puhaskasumit ning omakapitali tootlikkus ulatus 15%ni.
- Investeerimisühingud olid aasta lõpus piisavalt kapitaliseeritud. Sektori keskmine esimese taseme põhiomavahendite suhtarv oli võrdne 32,4%ga ning kogu omavahendite suhtarv oli 33,8%.

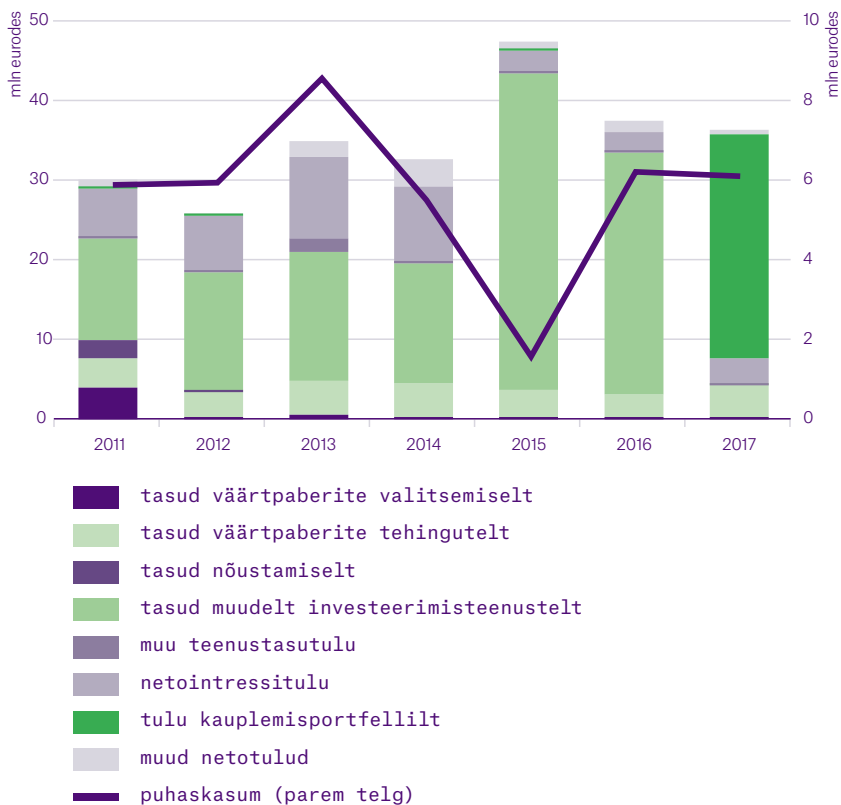
Hinnang riskidele

Investeerimisühingute peamised riskid tulenevad ärimudelitest, mis on ülesehitatud kõrgema tururiski võtmisele. Suure võimenduse tõttu võib väike vapustus finantsturgudel tekitada lühikese ajaga märkimisväärsed kahjumeid, mistõttu on aktiivne riskijuhtimine väga oluline. Finantsinspektsiooni poolt investeerimisühingutele kehtestatud kõrgete täiendavate kapitalinõuete eesmärk on tagada, et investeerimisühingud hoiaksid riskide katteks piisavalt omavahendeid.

Riskiteguriks tuleb pidada ka normidele vastavuse riski. Kuivõrd investeerimisühingud pakuvad oma teenuseid arvukates jurisdiktsioonides ning neile kehtiv regulatsioon on oma keerukuse poolest võrdväärne pankade omaga, eksisteerib kõrgendatud oht, et ei suudeta olla vastavuses erinevate riikide õigusaktide nõuetega. Mitteresidentide teenindamisega võivad lisaks kaasneda rahapesualased riskid.

Investeeringusühingute turujaotus varade mahu järgi 2017. aasta lõpus (sulgudes 2016. aasta lõpp)

Investeeringusühingute tulude struktuur ja puhaskasum

Turuosaliste arv

3

2016: 3

Klientide varade maht

↓ 0,9 mld €

2016: 1,1 mld €

Varade maht

↑ 49 mln €

2016: 47 mln €

Netoteenustasutulud

21 mln €

2016: 21 mln €

Püsikulude suhe netoteenustasutuldesse

↑ 69%

2016: 67%

Omakapitali tootlikkus

↓ 15%

2016: 16%

Esimese taseme põhiomavahendite suhtarv

↑ 32,4%

2016: 31,6%

Fondivalitsejad

Peamised arengusuunad

- Eesti turul tegutsevate fondivalitsejate arv kasvas, 2017. aasta lõpus tegutses turul 16 fondivalitsejat. Aasta alguses tuli turule fondivalitseja, kes hakkas pakkuma ainult selliseid pensionifonde, mis investeerivad passiivselt teistesse indeksifondidesse.
- 2017. aasta alguses jõustunud investeerimisfondide seaduse kohaselt pidid fondivalitsejad Finantsinspeksioonile teada andma, milliste tegevustega nad edaspidi jätkavad. See viis fondivalitsejate sektori selgema jagunemiseni valitsetavate fondide avaliku pakkumise lubatavuse alusel.
- Uus seadus võimaldab mitteamalike fondide valitsemist väikefondi valitseja tegevusloa alusel. Väikefondi valitseja tegevusloa valis 2017. aastal neli fondivalitsejat.
- Fondivalitsejate hallatavate varade maht kasvas aastaga 12% ja oli 6,1 miljardit eurot. Enamus kasvust tulenes fondide mahu kasvust. Enda fondide valitsemise kõrval juhitakse ka teiste valitsejate fondide investeringuid tegevuste edasiandmise ehk allhanke korras. Fondivalitsejate hallatavatest varadest moodustasid 76% valitsetavad fondid ja 22% allhanke raames hallatavad fondid.
- Fondivalitsejate koondbilansi maht muutus varasemate aastatega võrreldes suhteliselt vähe. Aasta alguses kahandasid bilansimahtu dividendide väljamaksed ja fondivalitsejate arvu vähenemine, kuid seda tasakaalustasid teenitud kasum, kapitali sissemaksmine omanike poolt ja ühe pensionifondivalitseja lisandumine.
- Fondivalitsejate kasum kasvas aastaga 19,6 miljoni euroni. Suurenesid nii neto teenustasutulud kui ka finantstulud. Samal ajal suurenesid ka fondivalitsejate tegevuskulud, kuid tulude kasv ületas kulude kasvu.
- Seoses kapitalinõuete leevenemisega aasta alguses paranes aastaga oluliselt fondivalitsejate omavahendite nõude kaetus, kasvades 237%lt 511%ni.
- Kehtima hakanud madalamate kapitalinõuete tõttu jätkus fondivalitsejate poolt vabanenud kapitali väljavõtmine mh aktsiakapitali vähendamise teel.

Hinnang riskidele

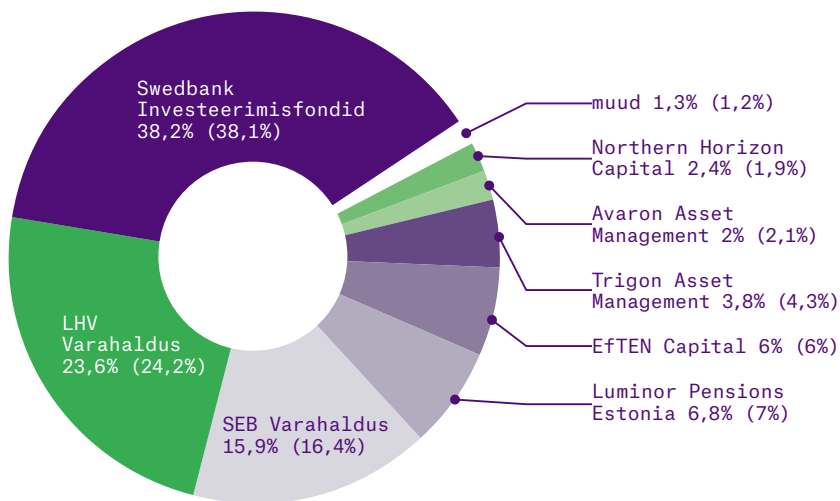
Fondivalitsejate koondbilansis on suur osakaal likviidsetel varadel. Suurimat riski, tururiski, kannavad oma fondidesse tehtud investeeringud. Teine oluline risk on operatsioonirisk, mille maandamisel kannavad võtmerolli tõhusad sisekontrollimehhanismid.

Pensionifonde valitsevatele fondivalitsejatele on suurimaks riskiks poliitiline risk, mille realiseerumise tagajärjel võib süsteem oluliselt muutuda.

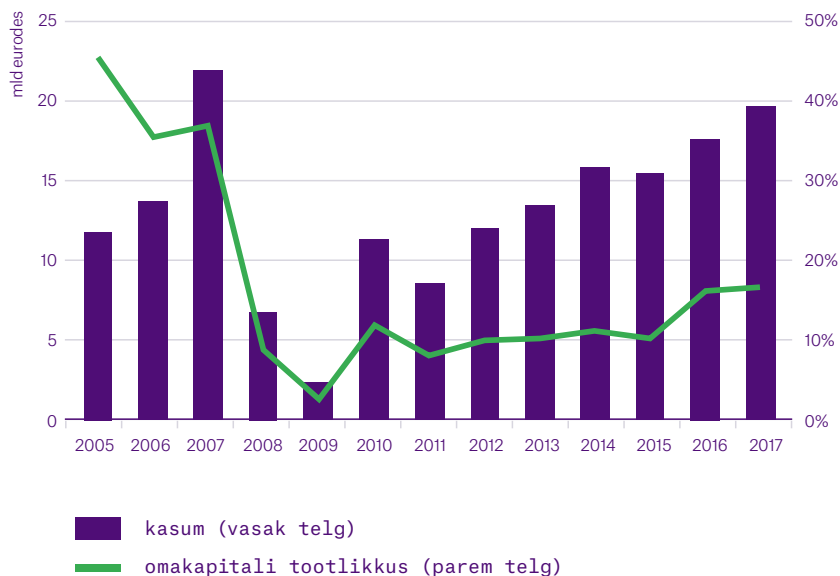
Kuigi sektori omavahendite nõue on kaetud viiekordselt, on üksikud fondivalitsejad teravdatud tähelepanu all, sh need, kes teenivad jooksvalt kahjumit.

Turule lisandunud madalamate tasudega pensionifondid, mis investeerivad passiivselt teistesse indeksifondidesse, on teravdanud fondivalitsejate hinnakonkurentsi.

Fondivalitsejate turujaotus valitsetavate fondide mahu põhjal 2017. aasta lõpus (sulgudes 2016. aasta lõpp)

Fondivalitsejate kasum ja omakapitali tootlikkus

Turuosaliste arv

↑ 16

2016: 15

Fondivalitsejate varade maht

↓ 128,6 mln €

2016: 129,2 mln €

Hallatavate varade maht

↑ 6,1 mld €

2016: 5,5 mld €

Püsikulu neto teenustasutuludesse

↓ 40%

2016: 44%

Omakapitali tootlikkus

↑ 16,8%

2016: 16,3%

Omahendite nõude kaetus

↑ 511%

2016: 237%

Investeeringimis- ja pensionifondid

Peamised arengusuunad

- Eestis tegutses 2017. aastal lisaks avalikele investeeringimisfondidele 12 mitteavalikku alternatiivfondi, mille varade maht ulatus aasta lõpus 331 miljoni euroni.
- Fondide turu kasv on toetunud endiselt kohustuslikele pensionifondidele, mille varade maht suurenes aastaga 548 miljoni euro võrra. Kohustuslike pensionifondide osakaal kogu fonditurul on 83%, järgnevad 10% osakaaluga aktsiafondid. Avalike kinnisvarafondide varade maht kasvas aasta jooksul 45%, 108 miljonilt eurolt 157 miljoni euroni. Nüüd on nende varade maht vabatahtlike pensionifondide omadega võrdne ehk 4% avalike fondide varade mahust.
- Finantsinspeksioon kooskõlastas 2017. aastal kahe uue lepingulise investeeringimisfondi tingimused, samuti 41 lepingulise investeeringimisfondi tingimuste muudatused ja ühe aktsiaseltsifondi põhikirja muudatused. Erakordselt suur arv tingimuste muudatuste kooskõlastamisi oli tingitud peamiselt uue investeeringimisfondide seaduse rakendumisest.
- Krediidiasutustega seotud fondivalitsejad viisid 2017. aastal lõpuni nelja Eestis registreeritud eurofondi likvideerimise.
- Avalike investeeringimisfondide otseinvesteeringud Eesti väärtpapieritesse (aktsiad ja võlakirjad) kasvasid aastaga 239 miljonilt eurolt 292 miljoni euroni ning moodustasid 6,7% avalike investeeringimisfondide koondvaradest. Sealhulgas pensionifondide otseinvesteeringud ulatusid 260 miljoni euroni, moodustades 5,9% pensionifondide koondvaradest.
- Kohustuslike pensionifondide keskmine valitsemistasu langes 2017. aastal 1,223%lt 1,080%ni. Lisaks loobusid kõik pensionifondivalitsejad osakute tagasivõtmistasust, mille tulemusel langes pensionifondide üldine kulukus veelgi.

Hinnang riskidele

Eesti investeeringimisfondidega on seotud eelkõige poliitiline risk, huvide konflikti risk ja vastavusrisk, eriti eksitava müügi (ingl *misselling*) ja vara väärtuse hindamisega seotud riskid.

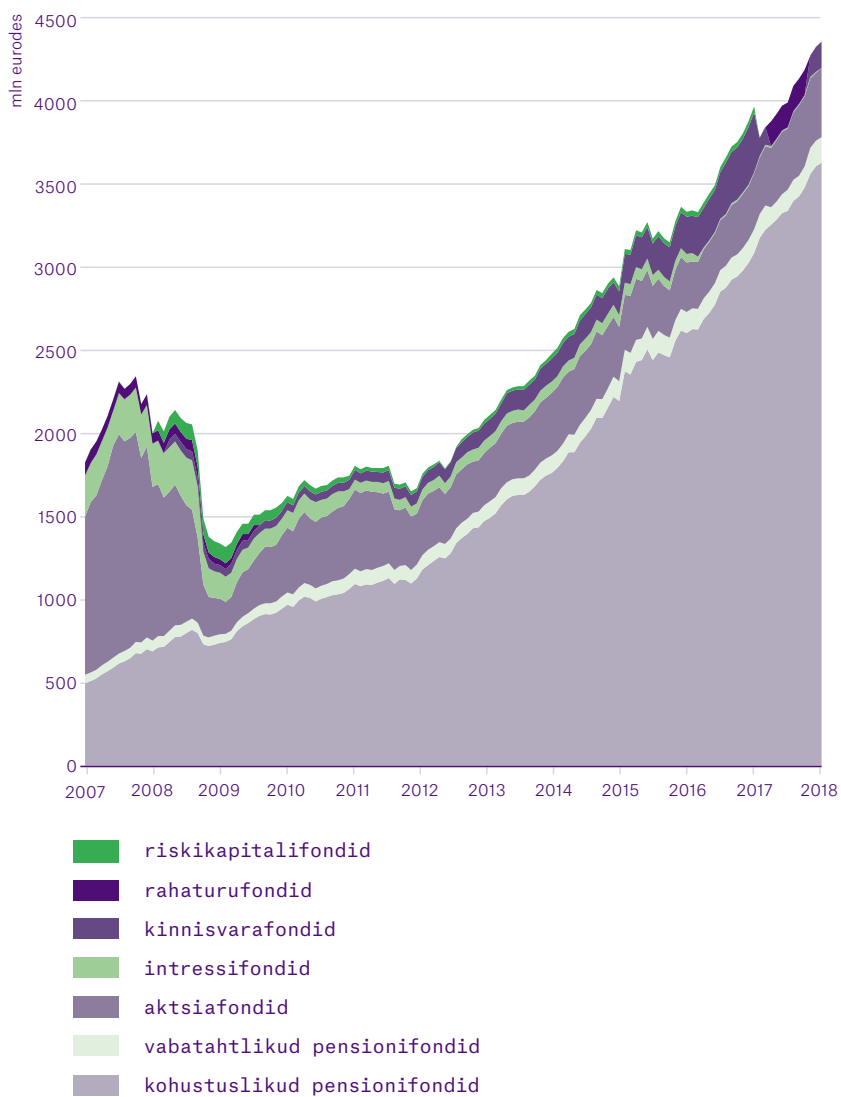
Poliitiline risk puudutab eelkõige pensionifonde ning väljendub ebakindluses seoses võimalike seadusmuudatustega ja ühiskonna ootustega pensionifondide osas.

Kõrge huvide konflikti risk on tingitud sellest, et valdav osa Eesti pensionifondidest ja depoopankadest kuulub suurtesse Skandinaavia pankade konsolideerimisgruppidesse.

Vastavusrisk on seotud eelkõige võimaliku *misselling*'uga ja vara õige väärtuse hindamisega. Misselling on oluline risk kohustuslike pensionifondide puhul, kuna fondi tegelikud investeeringud aktsiariskiga instrumentidesse võivad erineda sellest, mida fondi investor on eeldanud.

Fondi vara väärtuse arvutamise seotud riskid on kõrged peamiselt kinnisvarafondide puhul, kuna fondi portfellis olevate kinnisasjade väärtus ja fondi tootlus võib sõltuda valitud hindajast ja vara hindamise metoodikast. Eesti ja Baltikumi turgude väiksus raskendab kinnisasjade hindamist ning tõstab seeläbi õige väärtuse leidmisega seotud riske.

Madalate intresside keskkond on fondivalitsejaid suunanud alternatiivsete investeeringute poole, millega võib kaasneda väiksem läbipaistvus ja kõrgem vara õige väärtuse hindamise risk.

Investeeringufondide arv

↓ 58

2016: 64

sh pensionifondid

↓ 32

2016: 34

muud avalikud fondid

↓ 14

2016: 18

mitteavalikud fondid

12

2016: 12

Avalike investeeringufondide varade maht

↑ 4,4 mld €

2016: 3,7 mld €

Pensionifondide varade maht

↑ 3,8 mld €

2016: 3,2 mld €

Fondide turuväärtus fonditüüpide kaupa (mln eurodes)

Elukindlustusandjad

Peamised arengusuunad

- Eesti elukindlustusturul tegutseb tegevusloa alusel kolm elukindlustusseltsi ja kaks välisriigi filiaali. 2017. aastal ühines üks elukindlustusandja oma Soome emaettevõttega ning tegevust Balti turgudel jätkati filiaalidena.
- Enim müüdavad kindlustustooted on jätkuvalt investeerimisriskiga elukindlustus ja kindlustusriskiga tooted.
- Elukindlustusandjate tehniliste eraldiste maht on aastaga vähenenud. See on tingitud ühe elukindlustusandja filiaaliks muutumisest. Tulenevalt, et piiriülene ühinemine ja kindlustusportfelli üleandmine toimus 2017. aasta neljandas kvartalis, kajastuvad kindlustusmaksete mahus seltsi esimese kolme kvartaliga kogutud kindlustusmaksed.
- Aasta lõpu seisuga olid II samba pensionilepingud jõus 5 993 kindlustatul. Aasta jooksul maksid kindlustusandjad pensionimakseid välja 3,4 miljoni euro ulatuses. Pensionilepingute eraldis oli aasta lõpus 72 miljonit eurot, kasvades aasta jooksul veerandi võrra. Ligi pool (49%) kindlustusmaksete mahust moodustab investeerimisriskiga elukindlustus ning maksete mahust kaks kolmandikku ehk 65% kogutakse väljaspool Eestit.
- Elukindlustussektori kapitalinõue oli 2017. aasta lõpus kaetud 182% ulatuses, nõuet täitsid kõik seltsid. Kindlustusdirektiivi Solventsus II põhjal arvutatakse kapitalinõue riskipõhiselt.

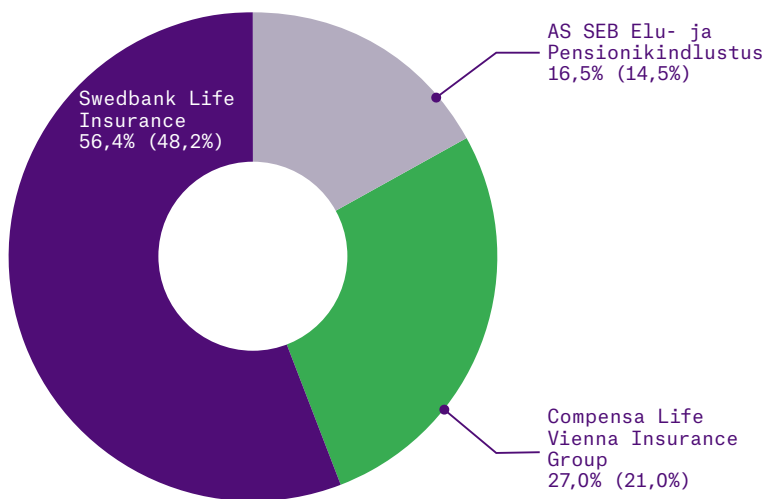
Hinnang riskidele

Intressikeskkond ei soosi jätkuvalt kindlustusandjaid, kellel on kindlustusvõtjate ees pikaajalised finantsgarantiiga kohustused. Madalas intressikeskkonnas on kindlustusandjatel keeruline teenida klientidele garanteeritud tootlust. Juhul, kui kindlustusandja ei suuda pikema perioodi jooksul klientidele garanteeritud tootlust teenida, võib see avaldada negatiivset mõju kindlustusseltsi kapitaliseeritusele. Lisaks võib kvaliteetsete kapitaliinstrumentide madal tootlus suunata omandama kõrgemat riski halvema kvaliteediga investeeringute näol.

2017. aastal jõustunud kogumispensionide seaduse suurim muudatus lubab II samba pensionilepinguid, mille alusvara väärtus sõltub kindlustusvõtja poolt valitud investeerimisfondi väärtusest. See toob tõenäoliselt kaasa tootearendusi kindlustusseltside portfellis. Täiendavate kindlustustoodete pakkumine võib esimesel etapil vähendada kindlustusandjate kasumlikkust tulenevalt tootearendusega kaasnevatest väljaminekutest.

Kindlustusandjate huvi on müüa tooteid elukindlustuse riskide katteks ning investeerimisriskiga elukindlustuse tooteid säästmise eesmärgil. Nendest toodetest tulevavad riskid on kindlustusandjatele kergemini hallatavad ja juhitavad, mistõttu tagab see ka kindlustusandjatele kasumlikkuse.

Uue keeruka riskitundliku kapitaliregulatsiooni täitmine nõuab kindlustusandjate organisatsioonidelt täiendavat võimekust. Uutele normidele vastamine on aeg-ajalt problemaatiline.

Turuosaliste arv

5

2016: 5

Varade maht

↓ 1035,8 mln €

2016: 1141,5 mln €

Tehniliste eraldiste maht

↓ 715,6 mln €

2016: 840,7 mln €

Kindlustusmaksete maht

↑ 232,1 mln €

2016: 227,8 mln €

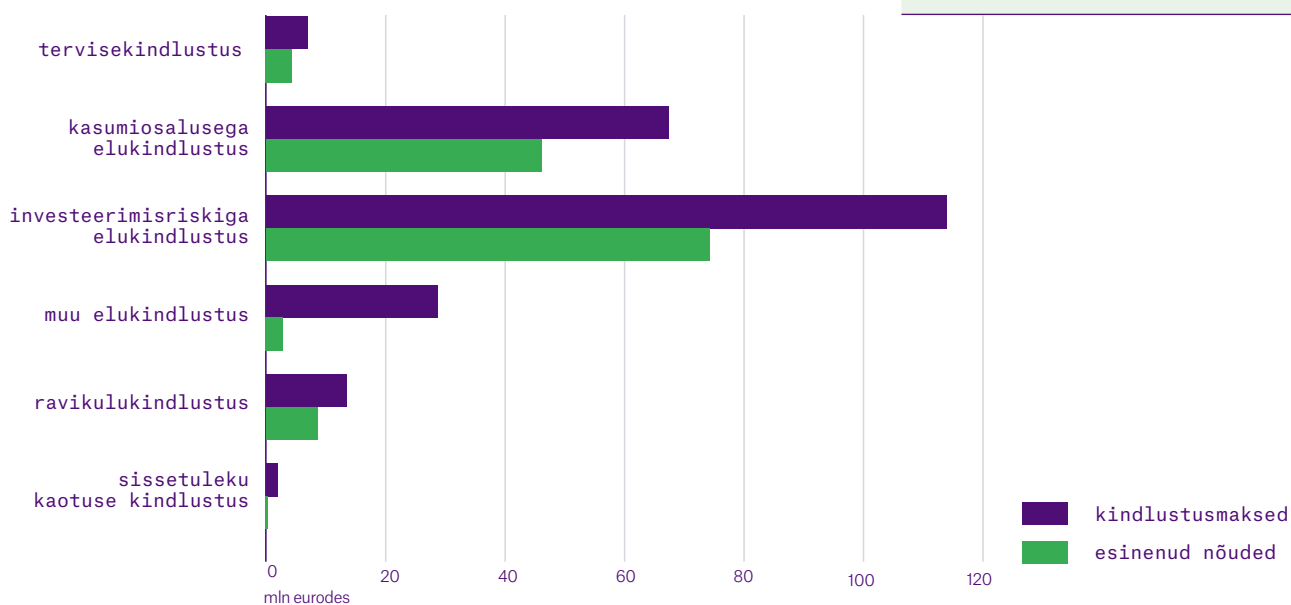
Solventsuskapitalinõude kaetus

↑ 182%

2016: 173%

Elukindlustusandjate turujaotus varade mahu järgi 2017. aasta lõpus (sulgudes 2016.* aasta lõpp)

* 2016. a lõpus oli üks turuosaline rohkem

2017. aasta jooksul kogutud kindlustusmaksed ja esinenud nõuded

Kahjukindlustusandjad

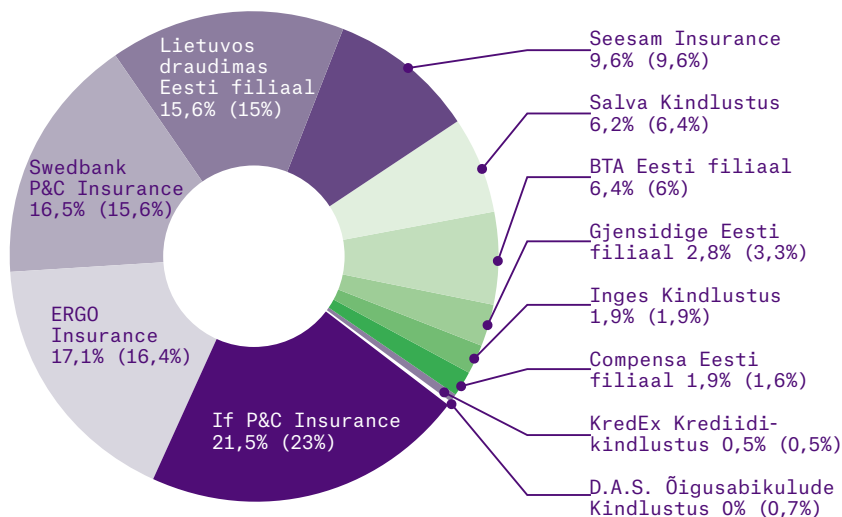
Peamised arengusuunad

- Eestis tegutseb tegevusloa alusel seitse kahjukindlustusandjat ja kuus välisriigi kindlustusandja filiaali. 2017. aastal ühinesid kaks kahjukindlustusandjat ning tegutsema hakkasid kaks kahjukindlustuse filiaali.
- Suurimaks kindlustusliigiks tõusis sõiduki valdaja vastutuskindlustus (liikluskindlustus ja vedaja vastutuskindlustus), möödudes kindlustusmaksete mahtudest kaskokindlustusest. Koos varakindlustusega moodustavad eelnimetatud kolm kindlustusliiki üle 80% kindlustusportfellist.
- Kahjukindlustusseltside kindlustusmaksete maht kasvas 2017. aastal 14,6%, 2016. aastal oli kasv 7,9%. Eesti kahjukindlustusturu kogumaht oli 336 miljonit eurot ehk 11,2% suurem kui aasta varem.
- Kahjukindlustussektori kindlustustegevuse kasumlikkus kasvas: neto kombineeritud suhe oli 89,7%. Kahjukindlustusseltside kombineeritud suhe ehk kahjusuhe koos kulusuhtega on eelneva aastaga võrreldes vähenenud. Kombineeritud suhe näitab, kui palju kogutud kindlustusmaksetest kulub esinenud kindlustuskahjude ja -kulude katteks, ning kui suure osa moodustab võrreldes kindlustusmaksetega seltsi kasum.
- 2017. aastal tõusid tariifid lisaks Eestile suurel määral ka Lätis ja Leedus, mis avaldas mõju Baltikumis tegutsevate Eesti kahjukindlustusseltside liikluskindlustuse tulemustele. Tariifide tõusu tõttu vähenes liikluskindlustuse kahjum.
- Eesti kahjukindlustusandjate kogutud kindlustusmaksetest laekus 53% Eestist, 18% Lätist ja 29% Leedust. Kõige enam on kasvanud Leedust kogutud kindlustusmaksete osakaal. Leedus ja Lätis on filiaalid neljal Eesti suuremal kahjukindlustusandjal.
- Kahjukindlustussektor on hästi kapitaliseeritud. Solventsus- ja miinimumkapitalinõuet täitsid kõik kindlustusandjad.

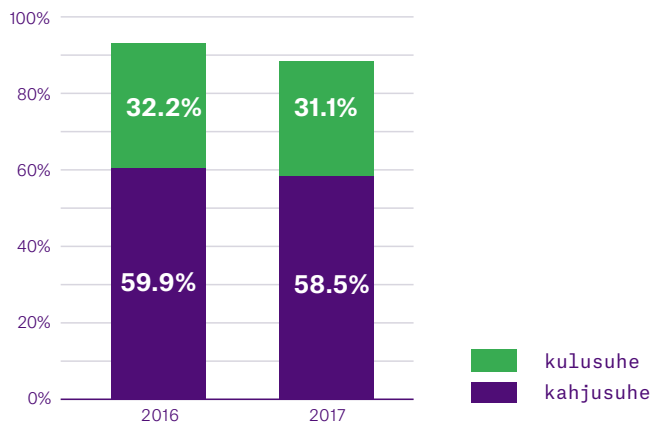
Hinnang riskidele

Kahjukindlustusseltsid on kõige olulisema riski, kahjukindlustusriski, maandamisel astunud 2017. aasta jooksul märkimisväärseid samme. Varasemalt tagasihoidlikke tulemusi näidanud sõidukikindlustuse liikides on tariife tõstetud kogu Baltikumis. Selle tulemusena on vähenenud kahjum liikluskindlustuses ning kaskokindlustuses teenitakse kasumit.

Uue keeruka riskitundliku kapitaliregulatsiooni täitmine nõuab kindlustusandjate organisatsioonidelt täiendavat võimekust. Uutele normidele vastamine on aeg-ajalt problemaatiline.

Eesti kahjukindlustuse turujaotus kindlustusmaksete alusel 2017. aasta lõpus (sulgudes 2016. aasta lõpp)

Kahjukindlustusseltside neto kombineeritud suhe ehk kahjusuhe koos kulusuhtega Solventsus 2 andmetel

Turuosaliste arv

↑ 13

2016: 12

Varade maht

↑ 746,8 mln €

2016: 675 mln €

Tehniliste eraldiste maht

↑ 303,1 mln €

2016: 271,6 mln €

Kindlustusmaksete maht

↑ 488,7 mln €

2016: 426,6 mln €

Solventsuskapitalinõude kaetus

↓ 208,8%

2016: 211,9%

Makseasutused

Peamised arengusuunad

- 2017. aasta lõpu seisuga oli turul kokku 13 makseasutust, millest neli tegutsesid erandi alusel. Erandiloaga makseasutustele kehtivad leebemad nõuded ning nende vahendatavate maksete maht on piiratud. Lisaks on Eestis registreeritud üks välisriigi makseasutuse filiaal.
- Täistegevusloaga makseasutuste keskmise makse summa kahanes 128 eurolt 98 euroni.
- Makseasutuste müügitulu suurenes aastaga poolteist korda, samas vaid alla viiendiku kogu sektori müügitulust tuleb makseteenuste pakkumisest. Makseasutuste suurim tululiik on laenuandmisega seotud intressitulu.
- Huvi taotleda makseasutuse või e-raha asutuse tegevusluba Eestis on viimasel ajal suurenenud, märkimist väärib asjaolu, et huvi on kasvanud mh välismaiste isikute poolt.
- Makseasutuste üldine kapitaliseeritus on hea. Kõik makseasutused täitsid aasta lõpus normatiivi. Sektor keskmiselt täitis omavahendite normatiivi suure varuga.

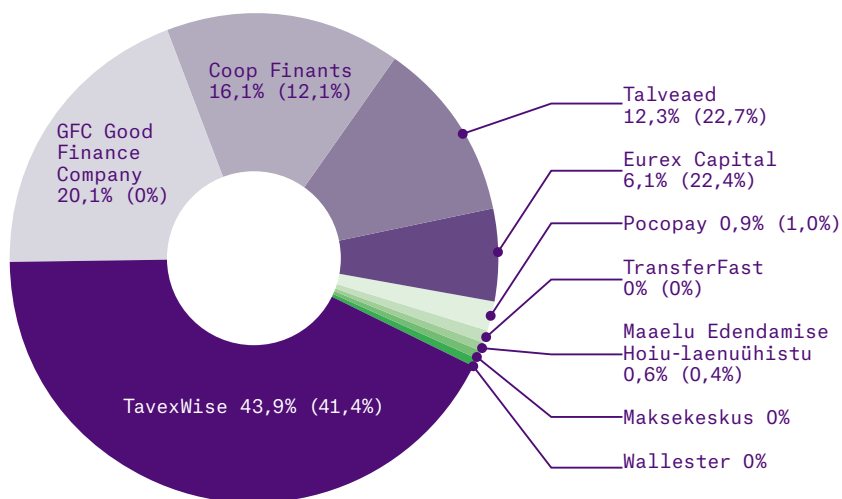
Hinnang riskidele

Mittepiisava maksete mahu ja vähese kasumlikkuse tõttu on mitmed makseasutused muutmas oma ärimudelit. Selle käigus teostatakse uute võimalike teenuste analüüse ja kaalutakse uute teenuste pakkimise alustamist.

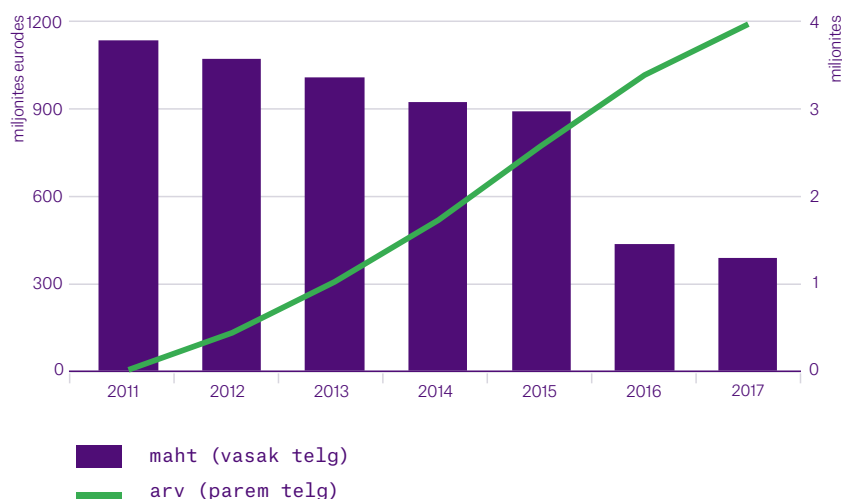
Mitteresidentide segmendis tegutsevaid makseteenuste osutajaid ohustab enim rahapesurisk.

Makseteenuste valdkonnas on edukad lihtsad ärimudelid, kus pakutavad tooted on klientidele kergesti arusaadavad, samuti ärimudelid, mis tuginevad kliendibaasi omavate koostööpartnerite võrgustikule. Innovatiivne ärimudel, millega kaasneb kliendibaasi nullist ülesehitamine, nõuab suuri investeeringuid, ning piisavat ärimahtu on sellisel juhul raskem saavutada.

Makseasutuste turujaotus maksete mahu järgi 2017. aastal (sulgudes 2016. aastal)

Makseasutuste maksete maht ja arv

Turuosaliste arv

↑ 9¹

2016: 8

Maksete maht

↓ 386 mln €

2016: 432 mln €

Maksete arv

↑ 3,9 mln

2016: 3,4 mln

Kasum

↑ 1,9 mln €

2016: 1,1 mln €

Omakapitali tootlikkus

↑ 12,8%

2016: 8,6%

Omvahendite nõude kaetus

↑ 761%

2016: 551%

¹ Andmed ei sisalda erandi alusel tegutsevate äriühingute statistikat.

Krediidiandjad ja -vahendajad

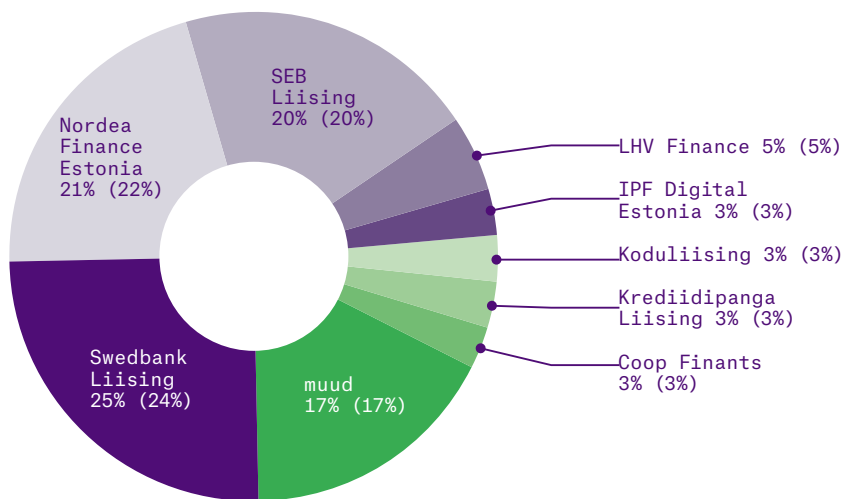
Peamised arengusuunad

- 2017. aasta lõpus tegutses turul 53 krediidiandjat ja seitse kredidivahendajat. Erandi alusel tegutses lisaks 12 krediidiandjat. Need on krediidiandjad, kelle ematettevõtteks on krediidasutus, ja kes kuuluvad konsolideeritud järelevalve alla. Neile kohaldub krediidiandjate ja -vahendajate seadus, kuid puudub tegevusloa taotlemise kohustus.
- Krediidiandjate laenuportfelli jääk kasvas aastaga 15%, küündides 851 miljoni euroni. Suurim osa ehk 79% (672 miljonit eurot) krediidiandjate laenuportfelist kuulub erandi alusel tegutsevatele krediidiandjatele ehk krediidasutuste tütarettevõtetele. Nende tarbijakrediidi jääk on endiselt oluliselt suurem kui neil krediidiandjatel, kes tegutsevad Eestis tegevusloa alusel.
- Krediidasutustega seotud krediidiandjate laenuportfell koosnes peamiselt sõidukiliisingust, mis moodustas 85% kogu portfelist. Muude krediidiandjate laenuportfellis on levinumad tooted tagatiseta väikelaen ja vara ost järeelmaksuga, mis moodustavad kokku 81% laenuportfelist.
- Krediidi kulukuse määr erineb krediidasutustega seotud krediidiandjatel ja muudel krediidiandjatel märgatavalt: kui krediidasutustega seotud krediidiandjatel oli keskmine määr 2017. aasta lõpus 9%, siis muudel krediidiandjatel 43%.

Hinnang riskidele

Krediidiandjate tegevuse olulisim risk on ettevõtjate suutlikkus täita vastutustundliku laenamise nõudeid, eelkõige tarbija maksevõime kohast hindamist, ning lisaks juhtide sobivus sellises ülesandes.

Riskiks tarbijakrediiditurul on tegevusloa alusel tegutsevate krediidiandjate laenuportfellide kvaliteet. Seega on oluliseks riskide maandajaks tarbijakrediiditurul jätkuv efektiivne järelevalve krediidiandjate ja -vahendajate üle. Tänu sellele on võimalik saada paremat ülevaadet tarbijakrediiditurul toimuvast ning tõsta teenusepakujate tegevuse kvaliteeti ja usaldusväarsust.

Turuosaliste arv

↑ 72

2016: 62

Väljastatud laenude jääk

↑ 851 mln €

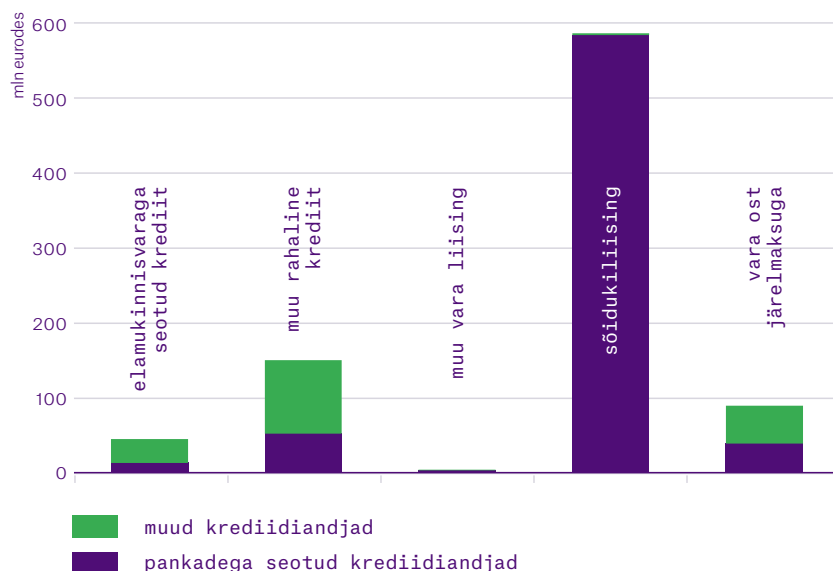
2016: 741 mln €

Puhas intressitulu

↑ 93,9 mln €

2016: 92,4 mln €

Krediidiandjate turujaotus laenuportfelli jäägi alusel 2017. aasta lõpus

Krediidiandjate väljastatud laenude jääk 2017. aasta lõpus

Kindlustusmaaklerid

Peamised arengusuunad

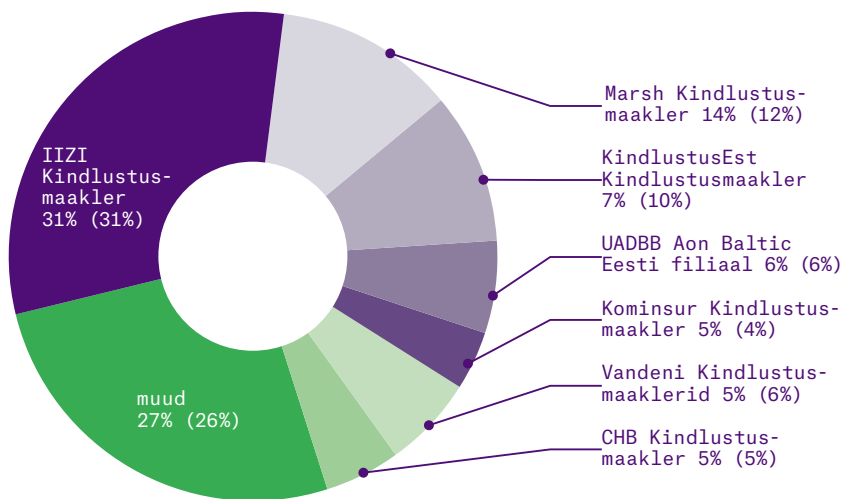
- Kindlustusvahendajate nimekirjas oli 2017. aasta lõpus 42 kindlustusmaaklerit ja viis välisriigi kindlustusmaaklerite filiaali.
- Kahjukindlustuses vahendasid Eestis registreeritud kindlustusmaaklerid 2017. aastal kindlustusmakseid kogusummas 170 miljonit eurot².
- Suurimad kindlustusliigid olid maismaasõidukite kindlustus 50 miljoni euroga, liikluskindlustus 46 miljoni euroga ja varakindlustus 33 miljoni euroga.
- Eesti kindlustusandjate kahjukindlustuses koguti kindlustusmaaklerite kaudu 40% kõikidest kindlustusandjate kogutud maksetest selles kindlustusliigis; liikluskindlustuses oli see näitaja 49%, maismaasõidukite kindlustuses 45% ja varakindlustuses 31%.
- Elukindlustuse valdkonnas vahendasid Eestis registreeritud kindlustusmaaklerid 2017. aastal kindlustusmakseid 478 000 euro ulatuses. Kõige rohkem vahendati õnnetusjuhtumite ja haiguskindlustuse elukindlustuslepinguid, mille kindlustusmaksete maht oli kokku 259 000 eurot. Lisaks vahendati muid elukindlustuslepinguid (sh riskielukindlustus) kindlustusmahuga 219 000 eurot. Eesti kindlustusandjate elukindlustuse kindlustusmakseid koguti kindlustusmaaklerite kaudu 136 000 euro ulatuses, mis moodustab 0,1% Eesti kindlustusandjate kogutud elukindlustuse kindlustusmaksetest.

Hinnang riskidele

Eesti kindlustusandjate kindlustusmaksetest 40% vahendasid 2017. aastal kindlustusmaaklerid. Arvestades kindlustusmaaklerite olulisust kindlustuse turustamisel ja asjaolu, et Eesti õigus lubab kindlustusandjal kliendi eest maakleritasu maksta, on oluline vältida huvide konflikti kliendi ning kindlustusandja ja -maakleri vahel. Kindlustusmaakleri tegevusega seondub eelkõige risk tema esindussuhte olemusest: kindlustusmaakleril on lojaalsuskohustus kindlustusvõtja, mitte kindlustusandja ees.

---

² Lisaks kindlustusandjate lepingutele vahendati Eestis ka välismaiste edasikindlustusandjate lepinguid, mida ei ole siia ülevaatesse lisatud. Nende kindlustusmaksete maht oli 2017. aastal 11,7 miljonit eurot.

Turuosaliste arv

↓ 47

2016: 48

Vahendatud maksete maht

↑ 170 mln €

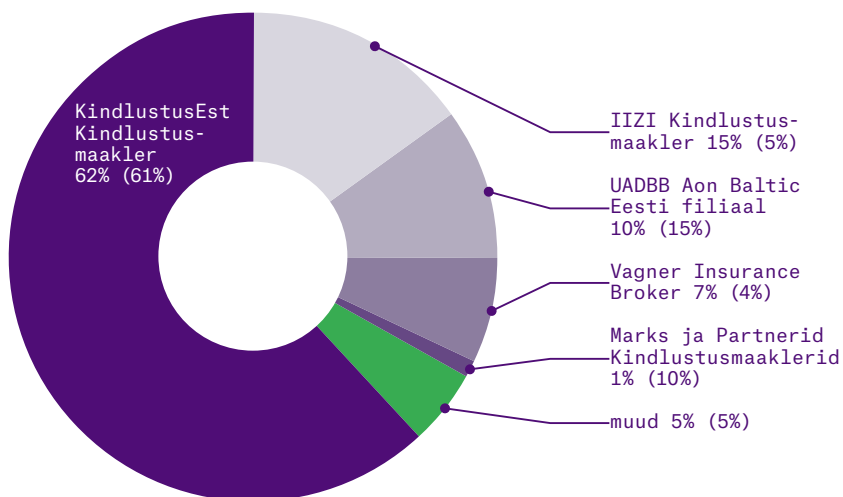
2016: 149 mln €

Vahendustasude suhe maksetesse

13%

2016: 13%

Kindlustusmaaklerite turujaotus kahjukindlustuse maksete järgi 2017. aastal (sulgudes 2016. aastal)

Kindlustusmaaklerite turujaotus elukindlustuse maksete järgi 2017. aastal (sulgudes 2016. aastal)

Väärtpaberiturg

Peamised arengusuunad

- Nasdaq OMX Tallinna börsi indeks tõusis 2017. aastal 15,49% ja kerkis 1242,12 punkti.
- Kauplemissaktiivsus Tallinna börsil kasvas. 2017. aastal tehti aktsiatega 60 337 tehingut ehk 17,9% rohkem kui aasta varem. Samal ajal Tallinna börsi käive vähenes 4,8% võrra ja oli 151,6 miljonit eurot.
- Tallinna Börsi põhinimekirjas oli 2017. aasta lõpus noteeritud 15 ettevõtte aktsiad ning lisanimekirjas kahe ettevõtte omad. Võlakirjaturul oli noteeritud kolm korporatiivvõlakirja ning alternatiivturul First North samuti kolm võlakirja. Lisaks oli alternatiivturul First North noteeritud ühe ettevõtte aktsiad.
- Kõige aktiivsemalt kaubeldi 2017. aastal Tallink Grupi aktsiatega, millele järgnesid Olympic Entertainment Groupi ja Tallinna Vee aktsiad.
- Põhinimekirjas tõusis 2017. aastal enim Harju Elekter aktsia hind (76,68%) ja PRFoodsi oma (63,22%). Hind langes aga kõige enam Tallinna Vesi aktsial (-26,09%) ja Baltika aktsial (-9,89%).
- Tallinna börsi turukapitalisatsioon oli 2017. aasta lõpus 2,6 miljardit eurot ehk 300 miljoni euro võrra suurem kui aasta varem. Turukapitalisatsiooni kasvu toetas lisaks aktsiate hinna tõusule ka Eften Real Estate Fund III aktsiate noteerimine.
- 2017. aasta lõpu seisuga oli Tallinna börsil 20 liiget.
- Eurotsooni suurimate firmade aktsiaindeks EURO STOXX 50 indeks tõusis 2017. aastal 7,24% ja kerkis 3503,96 punkti.

Tallinna börsil noteeritud aktsiad

Põhinimekirjas

↑ 15

2016: 14

Lisanimekirjas

2

2016: 2

Tallinna börsi käive

↑ 151,6 mln €

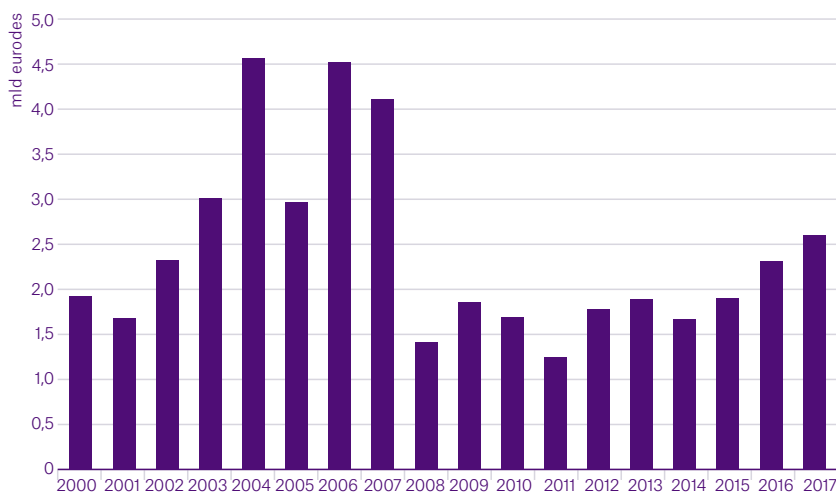
2016: 159 mln €

Tallinna börsi turukapitalisatsioon

↑ 2,6 mld €

2016: 2,3 mld €

OMX Tallinn börsi indeksi liikumine 2017. aastal

Tallinna börsi turukapitalisatsioon

